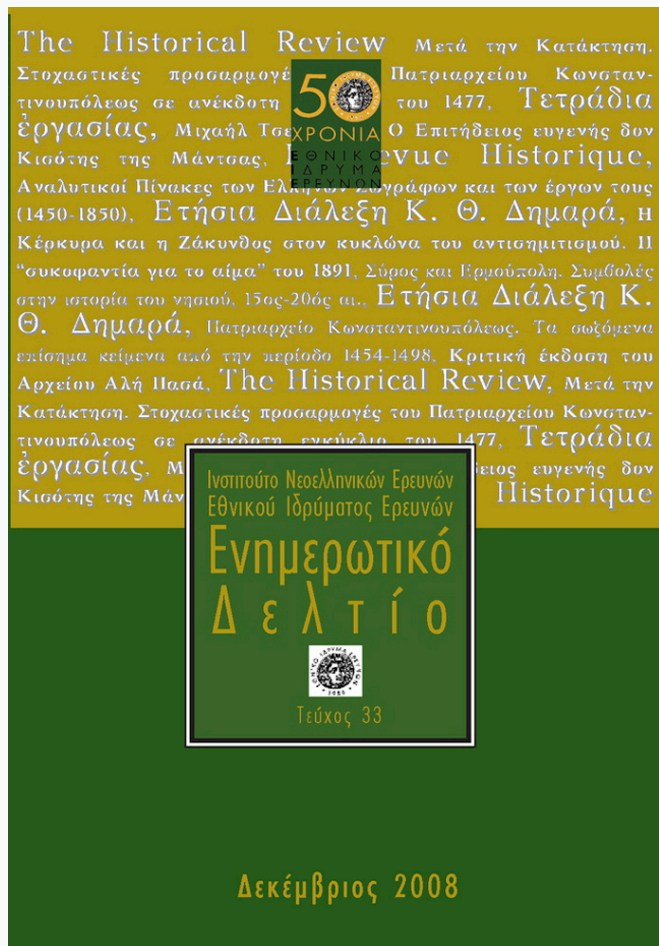

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 33 (2008)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΝΕ

doi: [10.12681/news.290](https://doi.org/10.12681/news.290)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 33, 36–57. <https://doi.org/10.12681/news.290>

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη για τα Βαλκάνια *Instrumenta Studiorum Balkanica*

Το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών αποφάσισε να συγκροτήσει ψηφιακή βιβλιοθήκη με μεταφράσεις επιλεγμένων μελετών που άπτονται θεμάτων της ιστορίας του Νέου Ελληνισμού και έχουν ήδη εκδοθεί σε κάποια από τις βαλκανικές γλώσσες ή στα ρωσικά. Η ψηφιακή βιβλιοθήκη των μεταφρασμένων μελετών, η οποία φέρει τον διακριτικό τίτλο "Instrumenta Studiorum Balkanica", θα επιδιώξει να αποτελέσει ένα ανοικτό και εύκολο στην πρόσβαση μέσο επικοινωνίας, το οποίο θα τροφοδοτείται ανάλογα με την πρόοδο του έργου με νέο υλικό. Προβλέπεται μεταφράσεις από τα τουρκικά, αλβανικά, βουλγαρικά, σερβικά, ρουμανικά, ρωσικά, που θα πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο από νέους ερευνητές, γνώστες των σχετικών γλωσσών, οι οποίοι εργάζονται ερευνητικά σε σχετικά θέματα, σε συνεργασία με τους ερευνητές του ΙΝΕ που θα έχουν και την επιστημονική ευθύνη του έργου. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί η επιστημονική συνάφεια του μεταφρασθέντος με το αντικείμενο της εργασίας του και παράλληλα θα δοθεί η δυνατότητα σε νέους επιστήμονες να δοκιμαστούν στη γλωσσική επεξεργασία κειμένων της ειδικότητάς τους. Παράλληλα, θα επιδιωχθεί συνεργασία με άλλους επιστημονικούς φορείς που διαθέτουν αντίστοιχο υλικό σε ψηφιακή μορφή ή συμφωνούν να ενταχθεί μια ανάλογη πρωτοβουλία στις επιστημονικές τους δράσεις.

Με τη δράση αυτή το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών επιδιώκει να καταστήσει ευχερή την επικοινωνία της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας με τα πορίσματα της σύγχρονης βαλκανικής ιστοριογραφίας, να πλουτίσει την ελληνόφωνη βιβλιογραφία, να προσφέρει την ευκαιρία σε ξένους επιστήμονες να κάνουν γνωστό το έργο τους στο ελληνικό κοινό και να τροφοδοτήσει την επιστημονική κοινότητα με χρήσιμα εργαλεία έρευνας. Παράλληλα, ελπίζει ότι η ιστοσελίδα θα λειτουργήσει ως ένας ανοικτός διάυλος επικοινωνίας και επαφής μεταξύ των επιστημόνων των βαλκανικών χωρών, θα διευρύνει τις γνώσεις τους και θα ενισχύσει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο σε κάθε χώρα προσεγγίζονται τα ιστορικά ζητήματα.

Το έργο "Instrumenta Studiorum Balkanica" ενισχύθηκε οικονομικά από τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε.

Στην αρχική φάση το έργο θα επικεντρωθεί κατά κύριο λόγο στη μετάφραση μελετών σχετικών με τον ύστερο 18ο και τον αρχόμεινο 19ο αιώνα, καθώς το ΙΝΕ έχει εντάξει την περίοδο αυτή και την έκδοση αρχαικών πηγών στις ερευνητικές του προτεραιότητες. Η εκκίνηση μάλιστα έγινε με μεταφράσεις μελετών που σχετίζονται με τον Αλή πασά και τα μέλη της οικογένειάς του, καθώς από μακρού χρόνου στο ΙΝΕ ομάδα

ερευνητών προετοιμάζει την έκδοση του Αρχείου Αλή πασά της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, ενώ παράλληλα επισημάνθηκε η ύπαρξη μελετών σε βαλκανικές γλώσσες που αξιοποιούν ενδιαφέρον αρχαιακό υλικό στην Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια του 2008 μεταφράστηκαν και αναρτήθηκαν στο διαδίκτυο οι ακόλουθες μελέτες:

Hamiyet Sezer, "Νέες πληροφορίες και ευρήματα σχετικά με τα τσιφλίκια και τα εισοδήματα του Αλή πασά και των γιών του", μετάφραση από τα τουρκικά - σχόλια: Ειρήνη Καλογεροπούλου. Τίτλος πρωτοτύπου: Hamiyet Sezer, "Tepedelenli Ali Pasa ve Oğulların Ciftlik ve Gelirlerine İlişkin Yeni Bilgi - Bulgular", *Osmanlı Tarihi Arastirma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM* 18, Ankara 2005, 336-357.

Hamiyet Sezer, "Μία έρευνα σχετικά με τα τσιφλίκια του Αλή πασά", μετάφραση από τα τουρκικά - σχόλια - χάρτες: Ειρήνη Καλογεροπούλου. Τίτλος πρωτοτύπου: Hamiyet Sezer, "Tepedelenli Ali pasa'nin ciftlikleri uzerine bir arastirma", *Belleten*, 62 (1998), 75-111.

Ahmet Uzun, "Ο Αλή πασάς ο Τεπελενλής και η περιουσία του", μετάφραση από τα τουρκικά: Γιώργος Σύρμας. Τίτλος πρωτοτύπου: Ahmet Uzun, "Tepedelenli Ali pasa ve mal varligi", *Belleten*, 65/244 (2001), 1036-1077.

Η ηλεκτρονική διεύθυνση του Instrumenta Studiorum Balkanica είναι η ακόλουθη: <<http://www.eie.gr/nhrf/institutes/inr/instr-studiorumbalk-gr.htm/>>

Δημήτρης Δημητρόπουλος

Έργο "Πανδέκτης II" του προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας

Επεκτάσεις Βάσεων Δεδομένων και Ψηφιοποιημένων Συλλογών του ΙΝΕ

στο διαδίκτυο

Aπό τις 20 Δεκεμβρίου 2007 εννέα "Νεοελληνικοί Φάκελοι" με αντίστοιχες Βάσεις Δεδομένων και Ψηφιοποιημένες Συλλογές του ΙΝΕ είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο, με 27.750 εγγραφές και 14.563 εικόνες, χάρη στο έργο "Πανδέκτης" του προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" που υλοποιήθηκε (2004-2007) από τα ανθρωπιστικά Ινστιτούτα, ΙΝΕ, ΙΒΕ, ΙΕΡΑ και το ΕΚΤ του ΕΙΕ. Μια επέκταση του έργου, που χρηματοδοτήθηκε από την Κοινωνία της Πληροφορίας το 2008 μας επέτρεψε (σε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια) να επεκτείνουμε τις βάσεις μας προσθέτοντας 6.598 εγγραφές, και τις ψηφιακές μας συλλογές προσθέτοντας 2.960 εικόνες (νέα σύνολα: 34.328 εγγραφές και 17.523 εικόνες). Αναγράφουμε τις Συλλογές με τα ονόματα των υπευθύνων τους και τους νέους αριθμούς εγγραφών (ελληνικά και αγγλικά) και εικόνων κατά Συλλογή, όπως διαμορφώθηκαν μετά τις επεκτάσεις του "Πανδέκτη II" και είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο: <<http://www.eie.gr/>>

Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία, 15ος-20ός αι. Υπεύθυνος: Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης. 12.000 εγγραφές, 12.000 εικόνες ♦ Ταξιδιωτική Γραμματεία, 15ος-19ος αι. Κείμενα και εικονογράφηση. Υπεύθυνη: Ιόλη Βιγγοπούλου. 2.500 εγγραφές περιηγητικών έργων, 650 εγγραφές εικονογραφικών θεμάτων, 650 εικόνες. ♦ Τεκμήρια Ελληνικής Χαρτογραφίας, 15ος-19ος αι. Υπεύθυνος: Γιώργος Τόλιας. 400 εγγραφές χαρτών και συναγωγών χαρτών, 500 εικόνες χαρτών ♦ Μετονομασία οικισμών της Ελλάδας, 1913-1962. Υπεύθυνοι: Δημήτρης Δημητρόπουλος, Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, 4.413 εγγραφές ♦ Αρχείο Εραλδικών Μνημείων του Ελληνικού Χώρου. Υπεύθυνος: Λεωνίδας Καλλιβρετάκης. 443 εγγραφές, 443 εικόνες ♦ Έλληνες Ζωγράφοι μετά την Άλωση, 1450-1830. Υπεύθυνη: Ευγενία Δρακοπούλου. Εγγραφές 2.300 ζωγράφων και 1.750 φορητών εικόνων και τοιχογραφιών ♦ Οι Λειτουργοί της Ανώτατης, Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης (19ος αι.). Βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία. Υπεύθυνοι: Δαυίδ Αντωνίου, Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης. 10.099 εγγραφές εκπαιδευτικών και δυνατότητα ανίχνευσης των εικόνων τους, όσων υπάρχουν στη Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία ♦ Ελληνικός Τύπος του Εξωτερικού (19ος-20ός αι). Υπεύθυνες: Λουκία Δρούλια, Γιούλα Κουτσοπανάγου. 299 εγγραφές, 136 εικόνες ♦ Βιομηχανικές και Βιοτεχνικές Επιχειρήσεις στο Αιγαίο. Υπεύθυνες: Ευρυδίκη Σιφναίου, Ευδοκία Ολυμπίτου. 2.044 εγγραφές, 2.044 εικόνες.

Στο πλαίσιο του έργου "Πανδέκτης II" η υπεύθυνη της Συλλογής Ταξιδιωτική Γραμματεία, 15ος-19ος αι. Κείμενα και εικονογράφηση, Ιόλη Βιγγοπούλου, οργάνωσε Διαδραστική Εφαρμογή με θέμα το ταξίδι στην Ανατολική Μεσόγειο: σε χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου, ενεργοποιούνται πενήντα πόλεις, με δυνατότητα επιλογής από πέντε διαφορετικές περιοδούς ταξιδιών και εμφανίζονται χαρακτηριστικά και αποσπάσματα από περιηγητικά έργα, στην πρωτότυπη γλώσσα και σε μετάφραση, με πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση.

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης

Διαδραστική εφαρμογή στο διαδίκτυο στο πλαίσιο του προγράμματος "Πανδέκτης II"

Στο πλαίσιο του προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας, Πανδέκτης II" πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός και η παραγωγή μιας διαδραστικής εφαρμογής η οποία θα λειτουργεί στο διαδίκτυο. Η διαδραστική αυτή εφαρμογή αποτελεί επέκταση του έργου "Ταξιδιωτική Γραμματεία, 15ος - αρχές 20ού αιώνα" και το υλικό προέρχεται από τις Βάσεις Δεδομένων του έργου, οι οποίες έχουν γίνει ήδη προσιτές στην επιστημονική κοινότητα και στο ευρύ κοινό μέσω του διαδικτύου. Το υλικό (κείμενα και εικόνες από περιηγητικά έργα) αξιοποιήθηκε σε αυτήν τη διαδραστική εφαρμογή με δημιουργικό και πρωτότυπο τρόπο ώστε να δώσει την πληροφορία στον τελικό χρήστη με ελκυστική μορφή, να δημιουργήσει τη διάθεση για περαιτέρω εξερεύνηση στις Βάσεις Δεδομένων του ΙΝΕ αλλά και να αποκτήσει ο χρήστης μία πρώτη ενδεικτική εικόνα για τον περιηγητισμό στον ελλαδικό χώρο και στον ευρύτερο χώρο της ανατολικής Μεσογείου. Για τον σχεδιασμό και την παραγωγή

της διαδραστικής αυτής εφαρμογής, σε ελληνική γλώσσα, χρησιμοποιήθηκαν σύγχρονες εφαρμογές πολυμέσων, διάδρασης και animation.

Με τον γενικό τίτλο "Ταξίδια στην Ανατολή", η διαδραστική εφαρμογή περιέχει έναν χάρτη της Νοτιανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου όπου ενεργοποιούνται περίπου πενήντα σημεία πόλεων και τόπων. Σε αυτά τα ενεργά σημεία, με δυνατότητα επιλογής από πέντε διαφορετικές περιόδους ταξιδιών, εμφανίζονται στο σύνολο τετρακόσια χαρακτηριστικά και πάνω από διακόσια πενήντα αποσπάσματα από έργα δυτικοευρωπαίων περιηγητών στην πρωτότυπη γλώσσα και σε μετάφραση, με πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση. Το περιεχόμενο των αποσπασμάτων αντιστοιχεί σε δεκαπέντε θεματικές κατηγορίες. Τα κείμενα προέρχονται από εκατόν δέκα αντιπροσωπευτικούς περιηγητές (από τον 15ο αιώνα έως τις αρχές του 20ού) ενώ ο χρήστης έχει την δυνατότητα να ανατρέξει σε βιογραφίες των περιηγητών, σε ιστορικά σημειώματα για την κάθε πόλη-τόπο και σε κατατοπιστικά εισαγωγικά κείμενα για την κάθε περίοδο ταξιδιών καθώς και για τους χερσαίους και θαλάσσιους σταθμούς στους δρόμους των περιηγητών. Συνολικά ο χρήστης θα έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί σε χίλιες σελίδες σχετικές με τα ταξίδια στην Ανατολή από τον 15ο έως τις αρχές του 20ού αιώνα.

Επιπλέον υπάρχει η δυνατότητα πλοήγησης σε ένα φανταστικό ταξίδι του 16ου αιώνα, το οποίο συντάχθηκε από κείμενα πολλαπλών πραγματικών ταξιδιών. Εκατόν δεκαπέντε περιηγητές και τριάντα εικόνες, με πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση, δάνεισαν 'χίλιες και μία προτάσεις', οι οποίες επιλέχθηκαν, μεταφράστηκαν και συρράφτηκαν στον ιστό ενός φανταστικού δρομολογίου, που ανταποκρίνεται στους σταθμούς και τη διαδρομή αληθινών ταξιδιών του 16ου αιώνα.

Για την συγκέντρωση του υλικού εργάστηκαν οι φοιτήτριες Ειρήνη Αριστοτέλους και Ασημίνα Τσιμόγιαννη, επιστημονικός συνεργάτης ήταν ο ιστορικός Γιάννης Παπαδόπουλος, την υλοποίηση ανέλαβε η εταιρεία IRIDION, ενώ την εννοιολογική σχεδίαση και την επιστημονική ευθύνη της διαδραστικής εφαρμογής έχει η υπογράφουσα.

Ιόλη Βιγγοπούλου

Πρόγραμμα

Ιστορία των πολιτικών ιδεών (18ος-20ός αιώνας)

Μέλη της ερευνητικής ομάδας: Πασχάλης Κιτρομηλίδης, διευθυντής ΙΝΕ/ΕΙΕ,

Μάριος Χατζόπουλος, δόκιμος ερευνητής

Εξωτερικός συνεργάτης: Μάρκος Καρασαρίνης, διδάκτωρ Ιστορίας

Το πρόγραμμα "Ιστορία των Πολιτικών Ιδεών (18ος-20ός αιώνας)" εξετάζει την ανέλιξη και τις διακυμάνσεις των πολιτικών ιδεών στην ελληνική κοινωνία από την εποχή του Διαφωτισμού ως την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα ερευνητικά ενδιαφέροντα των συνελεστών του προγράμματος περιλαμβάνεται τόσο η διαδικασία μετακένωσης των νεωτερικών πολιτικών ιδεών στον ελληνικό χώρο όσο και οι αλληλεπιδράσεις και οσμώσεις με το υπόστρωμα των πολιτικών παραδόσεων του τόπου με απώτερο στόχο τη βαθύτερη κατανόηση και μελέτη όχι μόνο των παραγόμενων αντιθετικών ζευγμάτων αλλά και των υβριδικών μορφών που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση αυτή. Στην κατεύθυνση αυτή γίνεται αποδελτίωση ποικίλων πηγών που εγγράφονται σε ένα ευρύ χρονολογικό ανάπτυγμα.

Στο παρόν στάδιο η έρευνα επικεντρώνεται στη διαμόρφωση της πολιτικής σκέψης στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα, εποχή κατά την οποία παρατηρείται πύκνωση των αντίστοιχων εννοιών στον δημόσιο λόγο και ένταση της πολιτικής δραστηριότητας, όπως αυτή εκφράζεται διά της συλλογικής κοινωνικής παρέμβασης. Παρομοίως, η ελληνική πολιτική σκηνή χαρακτηρίζεται από τη συχνή προσφυγή σε μια διαδικασία διαλόγου αναφορικά με τη συνταγματική τάξη και την ισορροπία μεταξύ των εξουσιών. Η εισαγωγή του Συντάγματος το 1843, η πολιτειακή και δυναστική αλλαγή του 1864 και η καθιέρωση της αρχής της δεδηλωμένης πλειοψηφίας το 1875 αποτελούν τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις ιστορικής συγκυρίας όπου οι παράμετροι της διασποράς των πολιτικών ιδεών της περιόδου αναδεικνύονται ανάγλυφα είτε άμεσα, μέσω της άρθρωσης σε πρωτότυπα συγγράμματα είτε έμμεσα, διά της μετάφρασης στα ελληνικά θεμελιωδών πολιτικών πραγματειών της ευρωπαϊκής σκέψης. Η επικοινωνία με τη δυτική πολιτική σκέψη προς επίλυση των αναφυόμενων πολιτικών ζητημάτων και η εγγραφή σειράς εννοιών στην ελληνική δημόσια σφαίρα αποτελούν χαρακτηριστικές εκφάνσεις μιας πορείας που απολήγει στην παγίωση ενός σταθερότερου κομματικού συστήματος εντός ενός, υπό διαμόρφωση ακόμη, κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Το πρόγραμμα σχεδιάζει τη διοργάνωση ημερίδας εντός του 2009 για την ανέλιξη της ελληνικής πολιτικής σκέψης από τον Διαφωτισμό ως το τέλος του Μεσοπολέμου με τη συμμετοχή ειδικών μελετητών και της ερευνητικής ομάδας.

Μάρκος Καρασαρίνης, Μάριος Χατζόπουλος

Πρόγραμμα

Γραμματολογία (15ος-20ός αι.)

Μέλη της ερευνητικής ομάδας: Πασχάλης Κιτρομηλίδης, διευθυντής ΙΝΕ/ΕΙΕ, Ουρανία Πολυκανδριώτη, κύρια ερευνήτρια, Αλεξάνδρα Σφοίνη, εντεταλμένη ερευνήτρια, Σοφία Ματθαίου, δόκιμη ερευνήτρια

Φιλοξενούμενη ερευνήτρια: Άννα Ταμπάκη, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Ως Γραμματολογία νοείται γενικά η επιστήμη που μελετά τη γραπτή παρακαταθήκη, τα γραπτά δηλαδή κείμενα μιας ή περισσότερων εθνικών ομάδων, ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται και όσα κείμενα ανήκουν στον έντεχνο, αισθητικά επεξεργασμένο λόγο (λογοτεχνία), τόσο σε συγχρονικό όσο και σε διαχρονικό επίπεδο και σε συνάφεια με τα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτισμικά τους συμφραζόμενα. Το ερευνητικό έργο "Γραμματολογία, 15ος-19ος αιώνας" του ΙΝΕ στοχεύει στη μελέτη των ειδών της νεοελληνικής γραμματείας από τον 15ο ως τον πρώιμο 20ό αιώνα σε απαραίτητη συνάρτηση με τα ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα της κάθε εποχής. Το σκεπτικό της έρευνας αφορά στην επισκόπηση της νεοελληνικής γραμματείας, στη συνάφειά της με άλλες εθνικές γλωσσικές γραμματείες, και με κεντρικό στόχο την ιστορία των ιδεών και την πληρέστερη κατανόηση φαινομένων παιδείας και πολιτισμού. Η μελέτη της νεοελληνικής γραμματείας υπήρξε πάντα άλλωστε ένα από τα κύρια ερευνητικά ενδιαφέροντα του ΙΝΕ από την ίδρυσή του, με άξονα την ιστορία των ιδεών αλλά και την αξιοποίηση κάθε γραπτού τεκμηρίου για την ιστορία του νέου ελληνισμού.

Μέσα στο γενικό αυτό πλαίσιο μελέτης της νεοελληνικής γραμματείας, από τα μέλη του προγράμματος εκπονούνται ειδικότερες μελέτες που περιλαμβάνουν:

- ♦ τη μελέτη και την εξέλιξη ειδών της νεοελληνικής γραμματείας και λογοτεχνίας, με έμφαση στα είδη του προσωπικού λόγου (απομνημόνευμα, αυτοβιογραφία) και την παιδική λογοτεχνία.

- ♦ τη μελέτη της δράσης και του έργου των λογίων κατά τον 19ο αιώνα.

- ♦ τη μελέτη των μεταφράσεων

- ♦ τη μελέτη της διαμόρφωσης νέων εννοιολογικών εργαλείων και ορολογιών.

Η συλλογική δράση της ομάδας επικεντρώνεται στη μελέτη των επιδράσεων στη νεοελληνική γραμματεία και στην εμφάνιση των εθνικών λογοτεχνιών που συνδέθηκαν με τη δημιουργία των εθνικών κρατών στη Νοτιο-ανατολική Ευρώπη (19ος-20ός αι.).

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η εκδοτική δραστηριότητα των μελών της ομάδας. Το 2007 δημοσιεύθηκε η πρώτη ελληνική μετάφραση έργου του Θεοβάντες που χρονολογείται στην τρίτη δεκαετία του 18ου αιώνα: *Ο επιτήδειος δον Κισότης της Μάντσα*: Την εισαγωγή υπογράφουν ο Γιώργος Κεχαγιόγλου και η Άννα Ταμπάκη. Ας σημειωθεί ότι με την έκδοση αυτή εγκαινιάστηκε η νέα σειρά του ΙΝΕ "Πηγές της Νεοελληνικής Γραμματείας και Ιστορίας". Η Άννα Ταμπάκη επίσης δημοσίευσε μέσα στο 2008 μία συναγωγή μελετών της με τον τίτλο: *Ζητήματα συγκριτικής γραμματολογίας και ιστορίας των ιδεών. Εννέα μελέτες*, Εκδόσεις Ergo (βλ. εδώ σ. 8-9 και 32-33).

Στον εκδοτικό προγραμματισμό της ομάδας του ΙΝΕ για το έτος 2009 εντάσσεται η έκδοση του ημερολογίου του Στέφανου Α. Κουμανούδη, 1837-1845 (μεταγραφή, εισα-

γωγή και σχόλια: Σοφία Ματθαίου) που θα συνοδεύεται και από την έκδοση του δοκιμίου του Κουμανούδη κατά του Φαλμεράιερ, 1840-1842 (μεταγραφή γερμανικού πρωτότυπου κειμένου και μετάφραση: Παντελής Καρέλλος). Επίσης, η έκδοση μονογραφίας για το έργο του παιδαγωγού και λογοτέχνη για παιδιά, Αριστοτέλη Π. Κουρτίδη (Ουρανία Πολυκανδριώτη). Επίσης προγραμματίζεται για το 2009 από την Άννα Ταμπάκη η έκδοση του χειρογράφου κώδικα III.284 της Βιβλιοθήκης "M. Eminescu" του Ιασιού, που περιέχει μεταφράσεις έργων του Μολιέρου (18ος αι.).

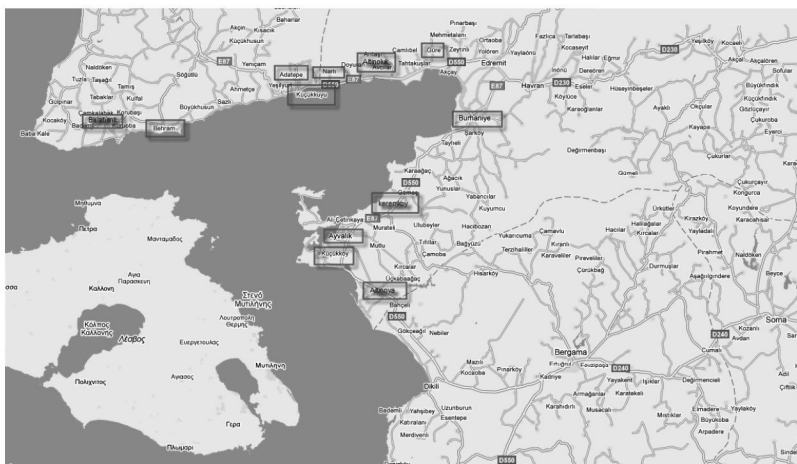
Ανάμεσα στις δραστηριότητες της ομάδας κατά το 2008 συγκαταλέγεται η ενεργός συμβολή στην οργάνωση και συμμετοχή στις εργασίες του συμποσίου: *Ελληνο-βουλγαρικές σχέσεις την εποχή της διαμόρφωσης των εθνικών ταυτοτήτων / Relations gréco-bulgares à l'ère de la formation des identités nationales* που πραγματοποιήθηκε στο ΕΙΕ με τη συμμετοχή Ελλήνων και Βουλγάρων επιστημόνων στις 2 και 3 Οκτωβρίου 2008 (βλ. εδώ, σ. 60-61). Επίσης, η οργάνωση διάλεξης στο ΕΙΕ του βρετανού θεωρητικού της λογοτεχνίας και των πολιτισμικών σπουδών Terry Eagleton, στις 24 Νοεμβρίου 2008, με τη συνεργασία του British Council και του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (βλ. σ. 73-74).

Το ερευνητικό έργο "Γραμματολογία" του ΙΝΕ, επιδιώκει τη συνεχή ενημέρωση και ανανέωση των μεθοδολογικών του εργαλείων, με γνώμονα πάντα την υπερεθνική και συγκριτολογική διάσταση στη μελέτη της νεοελληνικής γραμματείας. Για τον λόγο αυτό η ομάδα του έργου "Γραμματολογία" διατηρεί στενή συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας (Ουρανία Πολυκανδριώτη, πρόεδρος του Δ. Σ. της Εταιρείας). Επίσης, η ομάδα του έργου συνάπτει συνεργασίες με ερευνητικά δίκτυα στο εξωτερικό:

α'. Συνεργασία με το "Centre de Recherches sur les Littératures et la Sociopoétique" (CELIS, EA 1002), που εδρεύει στο Πανεπιστήμιο Blaise Pascal, Clermont-Ferrand II και ειδικότερα με την ομάδα "Sociopoétique: écriture des interactions sociales" (υπεύθυνος ο καθηγητής Saulo Neiva), στην κατεύθυνση "Sociopoétique des genres littéraires" (S. Neiva, A. Montandon). Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής προγραμματίζονται κοινές δράσεις με τα μέλη της ομάδας του ΙΝΕ, και ιδιαίτερα η συνδιοργάνωση συνεδρίων και η έκδοση συλλογικών έργων. Ένας πρώτος στόχος θα είναι η συνεργασία για τη συγγραφή συλλογικού έργου με θέμα τη διαμόρφωση των γραμματολογικών ειδών κάτω από την επίδραση της δημιουργίας των εθνών-κρατών.

β'. Συμμετοχή στο ερευνητικό δίκτυο αριστείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ramsès 2, με συντονιστικό φορέα την Maison Méditerranéenne des Sciences de l'Homme στο Aix-en-Provence της Γαλλίας (βλ. *Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 31, σ. 39-41). Στο δίκτυο συνεργάζονται 33 ερευνητικά και πανεπιστημιακά κέντρα από την Ευρώπη και από μεσογειακές χώρες, ενώ οι εργασίες κατανέμονται σε επί μέρους θεματικές ενότητες - εργαστήρια. Το ΙΝΕ συμμετείχε στο εργαστήριο "Mémoires en Méditerranée. Entre histoire et politique" και ανέλαβε τη διοργάνωση ενός από τα τέσσερα σεμινάρια (Αθήνα, ΕΙΕ, 30-31 Μαρτίου 2007). Τα αποτελέσματα των μελετών του εργαστηρίου πρόκειται να εκδοθούν εντός του 2009 σε συλλογικό τόμο, που θα κυκλοφορήσει από τον εκδοτικό οίκο Actes Sud στη Γαλλία, με την επιμέλεια των: Karine Basset, Maryline Crivello, Dimitri Nicolaidis και Ourania Polycandrioti.

Ουρανία Πολυκανδριώτη

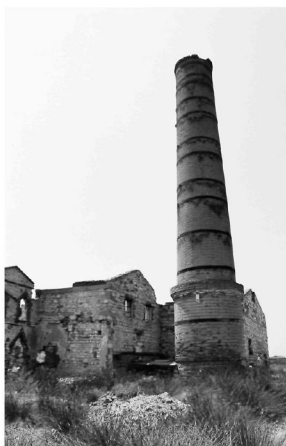
Ερευνητικό έργο

Τα βιομηχανικά κτίρια στα βόρεια Μικρασιατικά παράλια: ένα ενδιαφέρον οδοιπορικό

Με σκοπό τη μελέτη της οικονομίας της ελιάς και της ελαιουργικής βιομηχανίας και στις δύο πλευρές του Αιγαίου, το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών πραγματοποίησε δειγματοληπτική έρευνα στα βόρεια μικρασιατικά παράλια. Επιδίωξη ήταν ο εντοπισμός και η σύγκριση των βιομηχανικών μνημείων του κλάδου της ελαιουργίας και σαπωνοποιίας με τα αντίστοιχα της Λέσβου, η ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών στην αρχιτεκτονική τυπολογία, τα δομικά υλικά, τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία και η επέκταση της έρευνας στις κοινωνικές συνθήκες και το ανθρώπινο δυναμικό που δημιούργησε αυτές τις μονάδες. Την ερευνητική ομάδα αποτέλεσαν οι Ευρυδίκη Σιφναίου, ιστορικός, ερευνήτρια ΙΝΕ/ΕΙΕ, η Σοφία Κουφοπούλου, ανθρωπολόγος και η Ιωάννα Βαλλίνα, αρχιτέκτων.

Η έρευνα περιορίστηκε στην επαρχία Μπαλίκεσιρ της Δυτικής Τουρκίας, απέναντι από τα λεσβιακά παράλια. Η καταγραφή και ο εντοπισμός κτιρίων έγινε δυνατός χάρη στη βοήθεια που παρείχαν οι εκπρόσωποι των επιτροπών ελληνoturκικής φιλίας και άλλοι τοπικοί παράγοντες. Από το οδοιπορικό συγκεντρώθηκαν 450 φωτογραφίες από είκοσι ένα βιομηχανικά κτίρια που θα ενταχθούν στην ψηφιακή συλλογή του ΙΝΕ *Βιομηχανικές και Βιοτεχνικές Επιχειρήσεις στο Αιγαίο*. Οι τοποθεσίες που επισκεφθήκαμε ήταν το Αϊβαλί (Κυδωνίες), το Μπαλαμπάν, το Αλτίνολουκ, το Κιουτσούκ Κογιού (Γάργαρον), η Αλτίνοβα (Αγίασμα), το Μπεχράμ Καλέ (Άσος), το Όρεν, το Γκιούρε, και το Εσκί Γκιουμουσλού (στο βόρειο άκρο του Δήμου Αϊβαλιού, κοντά στο χωριό Κερέμ Κιόι).

Τα ευρήματα είναι πλούσια και ενδιαφέροντα, αναδεικνύουν μια κοινή παράδοση δενδροκαλλιέργειας και συμπεριφορών που σχετίζονται με την αξιοποίηση κοινών φυσικών πόρων. Πολλά από τα κτίρια αυτά οικοδομήθηκαν σε μια εποχή κατά την οποία τα παράλια και τα νησιά του Αιγαίου απάρτιζαν μιά ενιαία διοικητική και πολιτική ενό-

τητα. Τα νεώτερα κτίρια υπογραμμίζουν παράλληλες πορείες αλλά και διαφορές ανάμεσα στις δύο χώρες. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το ανθρωπολογικό και ιστορικό υλικό που προκύπτει από την έρευνα. Εντοπίστηκαν κτίρια που ανήκαν σε ντόπιους χριστιανούς, οθωμανούς υπηκόους και ορισμένα αξιολογήθηκαν στα μέσα του 19ου αιώνα. Άλλα εργοστάσια ήταν προϊόν επιχειρηματικής συνεργασίας μουσουλμάνων και χριστιανών ιδιοκτητών, ένα εύρημα που επισημαίνει την ύπαρξη μουσουλμάνων επιχειρηματιών με επενδυτικές προτιμήσεις στη μεταποίηση. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το μέγεθος των μεγάλων συγκροτημάτων, ασύγκριτα μεγαλύτερων από τα αντίστοιχα της Λέσβου. Τα μεγαλύτερα αυτά συγκροτήματα της ηπειρωτικής πλευράς σχετιζόνταν με την τροφοδότηση του παλατιού.

Η έρευνα εντόπισε στοιχεία που υπογραμμίζουν τη συνέχιση των σχέσεων και των εμπορικών ανταλλαγών ανάμεσα στη Λέσβο και τη Μικρά Ασία ακόμη και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή παρά την επίσημη απαγόρευσή τους και από τις δύο πλευρές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η δύσκολη μετάβαση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος από τους χριστιανούς στους Μουσουλμάνους μετά το 1922. Από τις ομάδες των ανταλλάξιμων ελαιотреβεία δόθηκαν κυρίως στους Μυτιληνιούς ανταλλάξιμους και όχι στους Τουρκοκρήτες.

Ο τεχνολογικός εξοπλισμός είναι αδιάψευστος μάρτυρας των εκτεταμένων ανταλλαγών στον τομέα της βιομηχανίας που περιλάμβανε μεταφορά πρώτων υλών, οικοδομήσιμων υλικών, βιομηχανικού εξοπλισμού και έτοιμων προϊόντων. Βρέθηκαν μηχανήματα που κατασκευάστηκαν στο λεσβιακό μηχανουργείο των Λουκά και Καραμιστόπουλου στις αρχές του 20ού αιώνα καθώς και ατμομηχανές και πιεστήρια κατασκευασμένα στα ελληνικά μηχανουργεία της Σμύρνης, των Δημοσθένη Ισηγόνη και Ράνκη-Δήμα.

Η αρχιτεκτονική μελέτη εντόπισε τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

α. Η θέση των συγκροτημάτων είναι, όπως και στη Λέσβο, στα όρια των οικισμών, δηλαδή πάνω σε δρόμο, χερσαίο ή θαλάσσιο.

β. Η λειτουργική διάταξη των ελαιотреβείων είναι κοινή: ένας κύριος και μεγαλύτερος χώρος στεγάζει την παραγωγική διαδικασία. Σε αυτόν προσαρτάται το μηχανοστάσιο, ενώ άλλοι μικρότεροι λειτουργούν ως αποθήκες καρπού και λαδιού. Οι αποθήκες διατάσσονται εντός μίας λειτουργικής αυλής. Τα μηχανήματα παραγωγής τοποθετούνται με τον συνήθη για τη Λέσβο τρόπο.

γ. Η οικοδομική τεχνολογία είναι κοινή και για τις δύο γεωγραφικές θέσεις. Τόσο οι στέγες όσο και οι τοικοποιίες κατασκευάζονται με παρόμοιο τρόπο. Προτιμάται η μικτή αργολιθοδομή (ακανόνιστοι μεγαλύτεροι λίθοι με χρήση συμπανών οπτόπλινθων, θραυσμάτων κεραμιδιών και πολλών μικρότερων λίθων). Οι φορείς των στεγών εδράζονται αμετάθετα στη στέψη της τοικοποιίας μέσω ελκυστήρων που "ασφαλίζονται" με μεταλλικά κλειδιά. Στη διαμόρφωση των ακμών χρησιμοποιούνται λαξευτοί γωνιόλιθοι. Η διαμόρφωση

των ανοιγμάτων γίνεται με τρόπους που συναντώνται και στη Λέσβο εξίσου συχνά: με λίθινα λαξευτά πλαίσια και ανακουφιστικά τόξα από συμπαγείς οπτόπλινθους ή αποκλειστικά με συμπαγείς οπτόπλινθους σε προεξοχή. Με συμπαγείς οπτόπλινθους και κεραμικές πλάκες διαμορφώνονται και οι γρηπίδες.

δ. Τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των συγκροτημάτων στο μεγαλύτερο μέρος τους δεν διαφέρουν από εκείνα τις Λέσβου. Συναντάμε και εδώ διακοσμητικές γρηπίδες, ανοίγματα με ελαφρά τόξα, με κουφώματα που χωρίζονται σε φεγγίτη και κύριο τμήμα, καθώς και τον χαρακτηριστικό στρογγυλό φεγγίτη σε αετώματα δίρρικτων στεγών.

Μία ενδιαφέρουσα διαφορά που παρατηρείται σε βιομηχανικά συγκροτήματα των παραλίων είναι ότι η είσοδος στην εσωτερική αυλή δεν γίνεται από μία αυλόθυρα, αλλά μέσα από ένα κτίριο (ελαιοτριβεία Varli, Aktepe, Τσακυράκη, συγκρότημα Εσκή Γκιουμουσουλού), το οποίο σε δύο περιπτώσεις είναι διώροφο (ελαιοτριβείο Τσακυράκη, συγκρότημα Εσκή Γκιουμουσουλού). Από τον κύριο δρόμο, μία μεγάλη τοξωτή θύρα οδηγεί σε ένα στεγασμένο χώρο. Ο στεγασμένος χώρος οδηγεί σε εσωτερική αυλή αλλά και σε κλειστούς χώρους που βρίσκονται δεξιά και αριστερά του, οι οποίοι δεν έχουν συνήθως εισόδους από τον δρόμο.

Διαφορά αποτελεί επίσης η εκτεταμένη θολοδομία που συναντάμε σε ορισμένα συγκροτήματα (ελαιοτριβείο Τσακυράκη, αλευρόμυλος Εσκή Γκιουμουσουλού), ακόμα και για την κατασκευή αποθηκών, καθώς και η κατασκευή πολύ μεγάλων τοξωτών ανοιγμάτων (σαπωνοποιείο β' Αϊβαλί, ελαιοτριβεία Varli, Aktepe). Μορφολογικά, μοναδικά δείγματα ανοιγμάτων αποτελούν εκείνα του ελαιοτριβείου στο μνημειώδες συγκρότημα Εσκή Γκιουμουσουλού, των οποίων τα "τόξα" είναι οξυκόρυφα με γωνία που δημιουργείται από ευθείες πλευρές και προσεγγίζει την ορθή. Τέλος, η επένδυση των εσωτερικών των τοιχοποιιών των χώρων παραγωγής με διακοσμητικά πλακίδια (ελαιοτριβείο β' Κιουτσούκ Κογιού) δεν έχει παρατηρηθεί σε κανένα κτίριο στη Λέσβο.

Στον τομέα της επανάχρησης οι λύσεις κυμαίνονται γύρω από μουσειακές και τουριστικές προτάσεις. Τα ιστορικά κτίρια εγκαταλείπονται ή γκρεμίζονται, ενώ η νέα βιομηχανία προτιμά για λόγους οικονομίας και διευκόλυνσής της τη μετάβαση σε σύγχρονα κτίρια. Οι περισσότερες ιστορικές βιομηχανίες γκρεμίζονται καθώς η αξία της γης στις παράλιες περιοχές είναι ιδιαίτερα υψηλή λόγω της τουριστικής ανάπτυξης.

Τα συμπεράσματα της έρευνας από το σύντομο αυτό οδοιπορικό είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Επιδίωξη του Ινστιτούτου είναι η επέκταση της συνεργασίας με αντίστοιχους επιστημονικούς φορείς ή φορείς διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Τουρκία. Η συνεργασία αυτή θα επιτρέψει την επέκταση και διάχυση της έρευνας για την ελαιοκαλλιέργεια και την κουλτούρα της ελιάς σε μια ευρύτερη περιοχή των νησιών και των Μικρασιατικών παραλίων.

Πρόγραμμα "Οικονομική και Κοινωνική Ιστορία"

Η Μεσόγειος ως πεδίο ιστορικής έρευνας και μαθητείας

Η Μεσόγειος αποτέλεσε ένα κεντρικό τόπο υλικών ανταλλαγών και μεταναστευτικών κινήσεων από την αρχαιότητα έως τους νεώτερους χρόνους. Από τα βασικά ζητήματα που απασχολούν τους ερευνητές των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών αφορούν στην ανάλυση και μελέτη των κοινωνικών δομών και των συμπεριφορών που σχετίζονται με τις εμπορικές συναλλαγές στον χρόνο και στον χώρο, τις οικονομικές μεταναστεύσεις και τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις. Η ιστοριογραφία για τη Μεσόγειο και τον κόσμο της είναι εκτενής και πολυσχιδής και σήμερα αποτελεί ένα πεδίο μαθητείας και διεπιστημονικού αναστοχασμού. Εξάλλου η συνεχής και εντατική μελέτη εμπειρικού υλικού που αφορά στις αγορές και στα δίκτυα προσφέρει νέες προοπτικές έρευνας που επεκτείνονται και στις εξω-μεσογειακές διασυνδέσεις με τον Ινδικό και τον Ατλαντικό κόσμο και τροφοδοτούν τη σύγχρονη συζήτηση για την παγκοσμιοποίηση.

Μέσα από αυτό το πρίσμα, το πρόγραμμα "Ιστορία των Επιχειρήσεων και Βιομηχανική Αρχαιολογία", μέρος του τομέα "Οικονομική και Κοινωνική Ιστορία" συντόνισε στο ΙΝΕ δύο δράσεις: μια διεθνή συνάντηση και ένα μεταπτυχιακό σεμινάριο.

Ι. Διεθνής Επιστημονική Συνάντηση του ευρωπαϊκού δικτύου αριστείας: RAMSES², 3.1 Sixth framework programme priority Citizens and Governance in Knowledge Based Society (Αθήνα, 4-5 Απριλίου 2008)

Οργανωτική επιτροπή: Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου, Ευρυδίκη Σιφναίου.

Θέμα: *Social Groups and Practices of Trading in the Mediterranean (17th-19th centuries)*.

Η διεθνής συνάντηση αποτελούσε τμήμα μιας συντονισμένης δράσης μεταξύ του ΙΝΕ/ΕΙΕ, του Centro Interdipartimentale di Studi Europei e Mediterranei του Πανεπιστημίου της Τεργέστης, του Istituto di Studi Sulle Società Mediterranee, CNR της Νάπολης, του Dipartimento di Scienze Storiche του Πανεπιστημίου του Μπάρι και της MMSH/TELEMME, του Πανεπιστημίου της Προβηγκίας. Η συνάντηση είχε ενταχθεί στη γενική θεματική: *Organization, Institutions and Techniques of Sea Trade in the Mediterranean from the Antiquity until Modern Growth* και είχαν προηγηθεί μία συνάντηση στη Νάπολη και μία στην Τεργέστη.

Αντικείμενο της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης στην Αθήνα ήταν ο "ανοικτός κόσμος" των εμπορών. Ένας κόσμος που αναπτύχθηκε πέρα από τα όρια των κυρίαρχων εθνικών κρατών μέσα από τα δίκτυα και την επιχειρηματικότητα. Από τους πρώτους νεώτερους χρόνους μέχρι την εποχή των μεγάλων μετασχηματισμών δημιουργήθηκε ένα ενιαίο και ανομοιογενές οικονομικό περιβάλλον στην Ευρώπη, μέσα από τις εμπορικές συναλλαγές, τα νομίσματα και τη διεξαγωγή εμπορικών εργασιών.

Οι θεματικοί άξονες της Διεθνούς Επιστημονικής Συνάντησης αφορούσαν:

α. Τους εμπόρους που δραστηριοποιούνται σε αλλοεθνή περιβάλλοντα και ταυτόχρονα μπορεί να λειτουργούν ως φορείς ξένης κυριαρχίας στους τόπους που έχουν με-

τεγκατασταθεί. Η παρουσία των εμπόρων σε περιοχές με διαφορετικά εθνοπολιτισμικά, εθνικά, πολιτικά χαρακτηριστικά από τα δικά τους, ο κόσμος του εμπορίου υπό Οθωμανική, Γενουάτικη, και Αψβούργικη κυριαρχία (16ος-19ος αιώνας). Για παράδειγμα, Γενοβέζοι στην Κωνσταντινούπολη, Βενετοί στον Μοριά, Έλληνες στη Σμύρνη, Εβραίοι στην Τεργέστη.

β. Τους εμπόρους ως κοινωνικούς πρωταγωνιστές (social agents) σε ένα συγκριτικό πλαίσιο που δημιουργεί, ή επηρεάζει θεσμικές και δικτυακές ιεραρχίες. Τα δίκτυα ως σύστημα οργάνωσης ανταλλαγής πληροφοριών. Μορφές συνεργασίας και ανταγωνισμού ανάμεσα στις θρησκευτικές και τις εθνοτικές μειονότητες και ομάδες.

γ. Τις κρίσεις (οικονομικές, φυσικές) ως καθοριστικούς παράγοντες στη λειτουργία του εμπορίου στη Μεσόγειο: τα αίτια και οι επιπτώσεις τους.

Το πρόγραμμα της πρώτης συνεδρίας (4 Απριλίου) με την προεδρία του Paolo Malanima (Istituto di Studi Sulle Società Mediterranee, CNR της Νάπολης) περιελάμβανε τις παρακάτω ανακοινώσεις:

Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου (INE/EIE), "The Mediterranean and the Greek Entrepreneurs as Traders, XVIIIth-XIXth c. Evidence from private testimonies" ♦ Αντωνία Κιουσοπούλου (Πανεπιστήμιο Κρήτης), "Hommes d'affaires byzantins en Méditerranée à la fin du Moyen âge. Questions historiographiques" ♦ Κατερίνα Γαλάνη (Phd student, Wolfson College, University of Oxford), "The Napoleonic Wars and the disruption of Mediterranean trade; British and Greek merchants in Livorno" ♦ Κατερίνα Παπακωνσταντίνου (Πανεπιστήμιο του Πειραιά), "Commercial Practices and Collective Behavior among Greek Captains during the XVIIIth Century: the Anthropogeography of Maritime Trade" ♦ Ελένη Μπενέκη, (Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς) "Being a foreign in a trading city: Greeks and Jews in Braila (Romania) in the XIXth century" ♦ Ευρυδίκη Σιφναίου (INE/EIE) "Mobility, risk and adaptability: The case of the 'Sífneo Frères' merchant house in Taganrog (Russia), Constantinople and Piraeus, 1850-1940".

Το πρόγραμμα της δεύτερης συνεδρίας (5 Απριλίου) με την προεδρία του Biagio Salvemini (Πανεπιστήμιο του Μπάρι) περιελάμβανε τις παρακάτω ανακοινώσεις: Idamaria Fusco (Istituto di Studi Sulle Società Mediterranee, CNR της Νάπολης), "The diffusion of technology through commercial networks in the XIXth century. Foreign merchant entrepreneurs and the Calabrian sericulture between changes and conflicts" ♦ Giovanni Lombardi (Istituto di Studi Sulle Società Mediterranee, CNR της Νάπολης), "Merchant practices, experiences, people in Mediterranean through a Port City in the Modern Age. The case of Naples" ♦ Annastella Carrino (Πανεπιστήμιο του Μπάρι), "Nation, patrie, lieu. Marchands 'génois' sur les routes tyrrhéniennes entre les XVIIIe et XIXe siècles" ♦ Sébastien Lupo (doctorant, Telemme/Aix-en-Provence), "Vous m'avez si fort imposé de ne pas répliquer..." Réseau et hiérarchie dans une commandite marseillaise à Smyrne au XVIIIe siècle" ♦ Michèle Janin-Thivos (Telemme/Aix-en-Provence), "Les langues du commerce au XVIIIe siècle" ♦ Gilbert Buti (Telemme/Aix-en-Provence), "Les stratégies marchandes au temps des troubles et des incertitudes. Le cas de la France méditerranéenne au XVIIIe siècle" ♦ Marco Dogo (Πανεπιστήμιο της Τεργέστης), "A respectable Body of Nation': Religious freedom and risky trade: the Greek merchant in Trieste, 1770-1830" ♦ Tullia Catalan (Πανεπιστήμιο της Τεργέστης), "Social and economic aspects of Trieste's Jewry between French Revolution and Restauration" ♦ Biagio Passaro (Πανεπιστήμιο του Αμπρούτσο 'Gabriele D'Annunzio'), "Mediterranean maritime entrepreneurs of the XIXe century: a typical family of ship-owners from Sorrento".

II. Μεταπτυχιακό σεμινάριο με θέμα: Κοινωνικές ομάδες, εμπορικές πρακτικές, επιχειρηματικές στρατηγικές στη Μεσόγειο 17ος- 19ος αιώνας στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού σεμιναρίου Ιστορίας Νεωτέρων χρόνων του τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ (Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου, χειμερινό εξάμηνο 2007-8).

Το θέματα που παρουσιάστηκαν μέσα από τη σχετική ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία εστίασαν στους εμπόρους, ως δρώντα κοινωνικά υποκείμενα στον χώρο της Μεσογείου. Εξετάστηκαν παραδείγματα από τις κύριες ομάδες (εθνικές / θρησκευτικές ομάδες, επιχειρηματικά δίκτυα) που δραστηριοποιήθηκαν στην Ανατολική Μεσόγειο, από τις ατομικές και συλλογικές πρακτικές των εμπόρων και την "τοπική επιχειρηματικότητα". Η μελέτη διαφόρων ομάδων που δραστηριοποιήθηκαν στον χώρο των συναλλαγών της Μεσογείου επιτρέπει τη σύγκριση και την ένταξή τους στο διεθνές οικονομικό πλαίσιο, αναγνωρίζοντας τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που καλλιεργήθηκαν κατά τόπους και στο εσωτερικό αυτών των ομάδων. Το εύρος αυτής της θεματικής ήταν αναγκαστικά ρευστό και κινήθηκε χρονικά από την ανασυγκρότηση των βεραϊκών κοινοτήτων στη Δύση στα τέλη του Ιδού αιώνα έως τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου

Ερευνητικό έργο

Ταξινόμηση Αρχείου Δήμου Υμηττού 1934-1980

Στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΙΝΕ/ΕΙΕ) διενεργείται από μακρού έρευνα για την ιστορία των οικισμών της Ελλάδας, για τη μακρά χρονική περίοδο που εκτείνεται από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η συστηματική συγκέντρωση τεκμηριωτικού υλικού σχετικού με τη γεωγραφία, τη δημογραφία, τη

διοικητική ιστορία, τις οικονομικές δραστηριότητες και τις εθνοπολιτισμικές ομάδες του ελλαδικού χώρου. Στο πλαίσιο του γενικότερου αυτού έργου έχει αποφασιστεί να μελετηθεί και η οικιστική συγκρότηση του λεκανοπεδίου της Αττικής και ιδιαίτερα οι περιοχές στις οποίες εγκαταστάθηκαν προσφυγικοί πληθυσμοί μετά το 1922. Στο αντικείμενο της ερευνητικής αυτής δράσης εντάσσονται ζητήματα όπως: οι ταχείες μεταβολές στην πληθυσμιακή και οικιστική συγκρότηση των οικισμών της Αττικής που σηματοδότησε η έλευση των προσφύγων, οι πολιτικές και ο βαθμός ένταξης ή αφομοίωσης του προσφυγικού δυναμικού στην ελληνική κοινωνία, οι δημογραφικές όψεις του πληθυσμού των κοινοτήτων-δήμων της περιοχής, το επαγγελματικό προφίλ και η προέλευση των κατοίκων, το ονοματολογικό υλικό (βαπτιστικά-οικογενειακά ονόματα και παρωνύμια).

Στο πλαίσιο της επιστημονικής αυτής δραστηριότητας του ΙΝΕ αποφασίστηκε να ζητηθεί από τη δημοτική αρχή του Υμηττού μία ομάδα εργασίας του Ινστιτούτου να αναλάβει την ταξινόμηση και καταλογογράφηση του αρχείου του Δήμου, προκειμένου να καταστεί το υλικό του προσβάσιμο στην επιστημονική έρευνα. Ο προσφυγικός χαρακτήρας του Δήμου, η μικρή, συγκριτικά με άλλους Δήμους, έκταση και ο περιορισμένος πληθυσμός του, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής που σφραγίστηκε από την παρουσία ενός μεγάλου πολεμικού εργοστασίου εντός των ορίων του Δήμου, καθιστούν τον Υμηττό εξαιρετικό παράδειγμα μελέτης της οικιστικής διαμόρφωσης και της δημογραφικής εξέλιξης στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Η δημοτική αρχή και ιδιαίτερα ο αντιδήμαρχος κ. Γιώργος Καραχάλιος, αρμόδιος για θέματα πολιτισμού, δέχθηκε με θερμή την πρωτοβουλία του ΙΝΕ.

Η ταξινόμηση και καταγραφή του αρχείου άρχισε τον Μάρτιο του 2008 και ολοκληρώθηκε σε διάστημα λίγων μηνών χάρη στην εθελοντική, μεθοδική δουλειά, και την

επιστημονική επάρκεια του Νίκου Αλεβυζάκη και της Ελένης Κυραμαργιού, που ανέλαβαν το δύσκολο έργο να δαμάσουν τον όγκο των αταξινόμητων φακέλων, βιβλίων και λυτών εγγράφων του Αρχείου και να συντάξουν τον σχετικό κατάλογο. Ο κατάλογος, ο οποίος προγραμματίζεται το επόμενο διάστημα να δημοσιευτεί και να αναρτηθεί στο διαδίκτυο στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών σε μορφή κειμένου και ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, αποτελεί αναλυτική καταγραφή των βιβλίων και των φακέλων του ανενεργού αρχείου του Δήμου Υμηττού και καλύπτει την περίοδο 1934-1980. Στην ομάδα εργασίας μετείχε επίσης ο Σεμπαστιάν Μαρ που έλαβε μέρος για ένα διάστημα στην αρχική φάση καταγραφής του υλικού, καθώς και οι φοιτήτριες Ιωάννα Αλευριάδου και Βίκυ Νταραγκλίτση που βοήθησαν στην καταμέτρηση του αρχειακού υλικού, στο πλαίσιο προγράμματος πρακτικής άσκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με το ΙΝΕ.

Δημήτρης Δημητρόπουλος

Πρόγραμμα

Πηγές της Κυπριακής Γραμματείας και Ιστορίας

Το πρόγραμμα "Πηγές της κυπριακής γραμματείας και ιστορίας" στοχεύει τόσο σε έρευνα όσο και στην πραγματοποίηση εκδόσεων πρωτογενών πηγών εν σχέσει προς τον διανοητικό βίο της Κύπρου και την ιστορία της μεγαλονήσου από τον 16ο αιώνα και εξής. Ειδικότερο ενδιαφέρον του προγράμματος είναι να εμβαθύνει στην ιστορία της δράσης και ν' αναδείξει την πνευματική μαρτυρία της κυπριακής λογιοσύνης των νεότερων χρόνων εκδίδοντας ανέκδοτα ή δυσπρόσιτα κείμενα των κυπρίων λογίων, ιδίως όσων έδρασαν στη διασπορά και παρέμειναν ως επί το πλείστον ουσιαστικά άγνωστοι ή μάρτυρες αινιγματικοί –συχνά και παρεξηγημένοι– στο θέατρο της διανοητικής ιστορίας της Κύπρου και γενικότερα του νέου ελληνισμού.

Είναι η πρώτη φορά που ένα έργο αυτής της κλίμακας με κυπριακή θεματολογία αναλαμβάνεται στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Τα άλλα ινστιτούτα ιστορικών σπουδών του ΕΙΕ, το Ινστιτούτο Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας και το Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών ενέταξαν κατά καιρούς την Κύπρο στα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα, το ΙΕΡΑ στο πρόγραμμα "Ελληνική Ανατολή", το δε ΙΒΕ με μια παλαιότερη ερευνητική δράση που απέδωσε το 1979 την αποδελτίωση πηγών και καταγραφή μνημείων *Παράλιος κυπριακός χώρος* (1982).

Το ΙΝΕ όμως κατεύθυνε τα ενδιαφέροντά του προς άλλες περιοχές του ιστορικού χώρου του νέου ελληνισμού, την Πελοπόννησο, την Ήπειρο, την Επάνησο, τις Κυκλάδες, τη Δυτική και Ανατολική Μακεδονία, τη Θράκη, την Κωνσταντινούπολη, όπως και τη Βαλκανική ενδοχώρα της νεοελληνικής ιστορίας και τα δίκτυα της διασποράς. Η Κύπρος γενικά παρέμεινε έξω από το πεδίο της οπτικής του. Με το πρόγραμμα *Πηγές της Κυπριακής Γραμματείας και Ιστορίας* το ΙΝΕ προσθέτει με ουσιώδη τρόπο τη μελέτη της Κύπρου στα επιστημονικά του αντικείμενα, μάλιστα σε κλίμακα διαχρονική, παρουσιάζοντας ένα φάσμα πηγών της κυπριακής γραμματείας και σώματα τεκμηρίων της κυπριακής ιστορίας που διακρίνονται από αξιοσημείωτη πολυμέρεια και πολλαπλότητα επιπέδων πρόσληψης και αναπαράστασης της ιστορικής και πνευματικής εμπειρίας της μεγαλονήσου, από τον 16ο ως τον 20ο αιώνα.

Ο σχεδιασμός και η εκτέλεση του προγράμματος αυτού, ακόμη και η ίδια η αρχική σύλληψη και η σταδιακή διαμόρφωσή του σε ερευνητική πρόταση δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την ενθάρρυνση και τη γενναιόδωρη ανταπόκριση σε σχετική μας πρόταση του Κοινωφελούς Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη. Η παρουσία του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη αποτελεί πλέον δεδομένο παράγοντα γενναιοδωρίας και ενθάρρυνσης της πνευματικής ζωής της χώρας και ανάπτυξης της επιστημονικής παραγωγής που συντελείται στους ερευνητικούς μας θεσμούς. Για το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών ειδικότερα και δη για το ΙΝΕ το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη είναι ένας σταθερός και αξιόπιστος σύμμαχος, χωρίς τη συνδρομή του οποίου πολλά από τα έργα μας θα εκώλαιναν ή δεν θα ήταν καν δυνατόν να σχεδιασθούν. Για τους λόγους αυτούς με αισθήματα ιδιαίτερης τιμής εκφράζουμε και δημόσια τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μας.

Η σειρά των εκδόσεων που σχεδιάζει να παρουσιάσει το πρόγραμμα περιλαμβάνει σημαντικά κείμενα της κυπριακής γραμματείας, έργα εκπροσώπων της κυπριακής λογοσύνης της Βενετοκρατίας και της Οθωμανικής περιόδου, η έκδοση των οποίων ελπίζουμε ότι θα προσδώσει πυκνότητα στα συναφή φαινόμενα που μελετά η γραμματολογία και η ιστορία της λογοσύνης συχνά επί τη βάσει πολύ ισχνών μαρτυριών. Επιλέξαμε να εγκαινιάσουμε τη σειρά με την έκδοση ενός αξιοπρόσεκτου κειμένου του σημαντικότερου οπωσδήποτε Κυπρίου συγγραφέα του 17ου αιώνα, του Νεοφύτου Ροδινού (1576/77-1659). Η γενικότερη στόχευση του προγράμματος "Πηγές της κυπριακής γραμματείας και ιστορίας" είναι να εμπλουτίσει το φάσμα των πηγών και να ξαναθέσει προς συζήτηση, σε νέες βάσεις, θέματα και ζητήματα ξεχασμένα ή αγνοημένα, συμβάλλοντας σε μια πληρέστερη γνωριμία και κατανόηση της ιστορίας και της πνευματικής δημιουργίας της Κύπρου των νέων χρόνων.

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

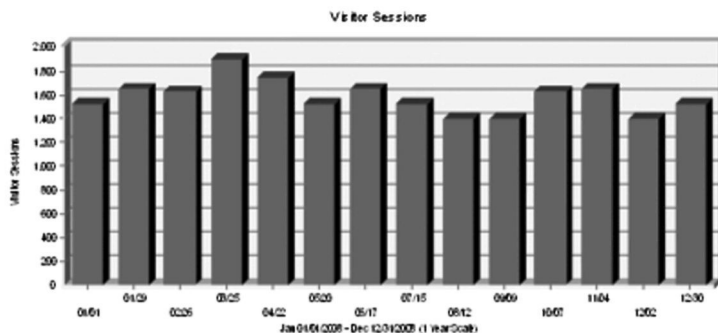
Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς Φιλοξενούμενο Πρόγραμμα στο ΙΝΕ/ΕΙΕ

**Επιτροπή: Σπύρος Ι. Ασδραχάς, Γιάννης Γιαννουλόπουλος,
Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης**

Ι εκδόσεις του 2008 (από τον προϋπολογισμό 2006)

46. Αγαπούλα Κώση, *Νοσολογία της παιδικής ηλικίας και της νεολαίας*.
47. Ιωάννα Παπαθανασίου με τη συνεργασία της Πολίνας Ιορδανίδου - Άντας Κάπολα - Τάσου Σακελλαρόπουλου - Αγγελικής Χριστοπούλου, *Η Νεολαία Λαμπράκη τη δεκαετία του 1960. Αρχαιακές τεκμηριώσεις και αυτοβιογραφικές καταθέσεις*.

Ετοιμάστηκε η έκδοση του 2009 (Συνέκδοση με το INE/EIE, από τον προϋπολογισμό του INE 2009)

48. Ουρανία Πολυκανδριώτη, Αριστοτέλης Π. Κουρτίδης (1858-1928). Ο παιδαγωγός και ο συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας.

Τα στατιστικά στοιχεία των επισκέψεων στον δικτυακό τόπο του ΙΑΕΝ από 1.1.2008-31.12.2008.

Επιτυχημένες Αναζητήσεις	Ολόκληρος ιστότοπος (Επιτυχημένες)	171.290
	Μέσος όρος ανά ημέρα	468
Επίσκεψη Σελίδων	Επίσκεψη σελίδων	144.199
	Μέσος όρος ανά ημέρα	393
	Επίσκεψη αρχείων	44.861
Συνεδρίες Επισκεπτών	Συνεδρίες επισκεπτών	9.985
	Μέσος όρος ανά ημέρα	27
	Μέση διάρκεια συνεδριών επισκεπτών	00:05:53
Επισκέπτες	Διαφορετικοί επισκέπτες	3.948
	Επισκέπτες που επισκέφθηκαν τον ιστότοπο μία φορά	3.043
	Επισκέπτες που επισκέφθηκαν τον ιστότοπο πάνω από μία φορά	905

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης

Ερευνητικά και Εφαρμοσμένα έργα για τη Μάνη, 2007-2008

Επιστημονικός υπεύθυνος: Γιάννης Σαΐτας

● πώς έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενα τεύχη του *Ενημερωτικού Δελτίου* (βλ. τχ. 22: σ. 14-17, τχ. 24: σ. 23-25, τχ. 26: σ. 43-46, τχ. 27: σ.29-32, τχ. 28: σ. 40-44, τχ. 30: σ. 33-37, τχ. 31: σ. 42-43), στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών πραγματοποιούνται ορισμένα ερευνητικά και εφαρμοσμένα έργα που αφορούν τη Μάνη, με επιστημονικό υπεύθυνο και συντονιστή τον Γιάννη Σαΐτα.

Η πρόσδος των έργων αυτών τη διετία 2007-2008 υπήρξε η ακόλουθη:

1. Μάνη. Πολιτιστικό Οδοιπορικό

Στο Ιστορικό - Εθνολογικό Μουσείο Μάνης (Πύργος Κρανάης Γυθείου) συνεχίστηκε για δέκατο πέμπτο και δέκατο έκτο κατά σειρά χρόνο η λειτουργία της έκθεσης "Περιηγητές στη Μάνη, 15ος-19ος αι.", που διοργάνωσε το ΙΝΕ και εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο 1993.

Παράλληλα συνεχίστηκαν οι διερευνήσεις από το Υπουργείο Πολιτισμού και την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), σχετικά με τη μελλοντική χρήση του Πύργου Κρανάης Γυθείου ως μουσείου και τη διοργάνωση νέας έκθεσης.

2. Πηγές Ιστορίας της Μάνης

Το έργο, το οποίο ξεκίνησε τον Ιούλιο 1994, συνεχίστηκε με ειδικότερο αντικείμενο για το 2003-2008 την τεκμηρίωση του οικιστικού και κοινωνικού σχηματισμού της ευρύτερης περιοχής Αρεόπολη - Λιμένα, όπου βρίσκεται σε εξέλιξη το εφαρμοσμένο έργο για τη δημιουργία του Μουσείου και του Κέντρου Μελέτης και Προβολής Μάνης, το οποίο περιγράφεται παρακάτω. Τεκμηριώνονται οι παλαιότερες ιστορικές περίοδοι, οι νεότερες εξελίξεις και οι διαγραφόμενες προοπτικές.

Το 2007 και το 2008 προωθήθηκε επίσης η τεκμηρίωση του οικισμένου χώρου και του κοινωνικού σχηματισμού στον ιστορικό οικισμό και την περιοχή του Αγερανού της Ανατολικής Μάνης, έδρας των Κουτσογρηγοριάνων, ενός ισχυρού κλάδου των Γρηγοριάνων ή Γρηγοράκηδων που αποτελούσαν ένα από τα τρία ισχυρότερα γένη της Μάνης κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού κηρύχθηκαν ως διατηρητέα μνημεία έξι από τα ιστορικά κτήρια του οικισμού.

Πρωωθήθηκε επίσης η τεκμηρίωση του χώρου και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, από τον 18ο αι. κ.ε., δύο σημαντικών οχυρών εγκαταστάσεων που αντιστοιχούσαν στις αρχηγικές οικογένειες των τοπαρχιών της περιφέρειας της Ζαρνάτας στη βορειοδυτική ή Έξω Μάνη. Πρόκειται για το κάστρο της Ζαρνάτας, το οποίο είχε περιέλθει στις οικογένειες Κουτήφαρη και Κουμουνδούρου καθώς και για το τειχιωμένο συγκρότημα στο Πετροβούνι της Τρικότσοβας, το οποίο είχε ανεγερθεί στα τέλη του 18ου αι. από ένα κλάδο της γενιάς των Καπετανάκηδων.

Το δεύτερο εξάμηνο του 2007 προχώρησε η καταλογογράφηση και η επεξεργασία

των στοιχείων του φωτογραφικού αρχείου του Πέτρου Καλονάρου (1894-1959) το οποίο παραχωρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη, ενόψει της έκδοσης σχετικού λευκώματος εντός του 2009 ή 2010.

Τον Δεκέμβριο 2007 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μίλητος το συλλογικό δίτομο έργο *Μεσσηνία. Τόπος, χρόνος, άνθρωποι*, τ.α' 336 σελ., τ. β' 364 σελ., στο οποίο περιέχεται το θέμα "Μεσσηνιακή Μάνη. Ιστορική και αρχιτεκτονική κληρονομιά", το οποίο παραγματοεύτηκε ο υπογράφων, τ.α' σ. 263-297.

Στη διάρκεια του 2008 συνεχίστηκαν οι τεκμηριωτικές εργασίες, με αποτυπώσεις και σχεδιάσεις, των κοιμητηρίων των μέσων και νεότερων χρόνων στη νότια Μάνη. Τα σχετικά αποτελέσματα θα παρουσιαστούν στο Διεθνές Συνέδριο το οποίο θα πραγματοποιηθεί στη Σπάρτη από τις 23 έως τις 26 Απριλίου 2009, με διοργάνωση του Κέντρου Σπαρτιατικών και Πελοποννησιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Nottingham.

3. *Πilotικό Πρόγραμμα Μάνης - Λιμένι Αρεόπολης*

Το ερευνητικό και εφαρμοσμένο αυτό έργο ξεκίνησε το 1996 με επισπεύδοντα φορέα το Μουσείο Μπενάκη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες κεντρικές υπηρεσίες (ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΠΟ, ΕΟΤ, ΙΝΕ/ΕΙΕ) καθώς και με την περιφερειακή διοίκηση (Γ. Γ. Περιφέρειας Πελοποννήσου) και τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (Ν.Α. Λακωνίας, Δήμος Οιτύλου).

Στο Πρόγραμμα αυτό ως δράσεις έχουν περιληφθεί η αποκατάσταση του "παλατιού" των Μαυρομιχαλαίων και η διαμόρφωσή του σε Μουσείο Μέσα Μάνης και Μαυρομιχαλαίων καθώς και η αποκατάσταση του Μοναστηριού της Παναγίας Ευρέτριας και η διαμόρφωσή του σε Κέντρο Μελέτης και Προβολής της Μάνης.

Στη διάρκεια της διετίας 2007-2008 καταρτίστηκαν νέες προτάσεις και προϋπολογισμοί δαπανών και συνεχίστηκαν οι προσπάθειες για την εξεύρεση πόρων για τα έργα που απαιτούνται για την ανάδειξη των κτηρίων του "Παλατιού" Μαυρομιχάλη και του μοναστηριού Παναγίας Ευρέτριας στο Λιμένι.

Συνεχίστηκαν επίσης οι προσπάθειες για την προστασία και ορθή διαχείριση των ιστορικών κτιρίων και χώρων που βρίσκονται στο άμεσο περιβάλλον του "παλατιού" Μαυρομιχάλη, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές και το Υπουργείο Πολιτισμού.

4. *Δράσεις προστασίας και ανάδειξης της Μάνης*

Στη διάρκεια της διετίας 2007-2008 συνεχίστηκαν οι συνεργασίες με το Υπουργείο Χωροταξίας, το Υπουργείο Πολιτισμού και τους οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την καταγραφή και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Ο υπογράφων, ως ειδικός σύμβουλος της ομάδας PLANNING ASSOCIATES (PLAS ΕΠΕ) σε θέματα πολιτιστικού - ιστορικού περιβάλλοντος και παραδοσιακών οικισμών συνεργάστηκε για την προώθηση των μελετών των Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) των Δήμων Λεύκτρου και Οιτύλου. Μετά από διαβουλεύσεις με τις τοπικές κοινότητες εκπονούνται ήδη τα δεύτερα στάδια των υπόψη μελετών.

Στις 23 Ιουνίου 2008, στα πλαίσια της σειράς *Φωτόσφαιρα*, προβλήθηκε από την ΕΤ-Ι τοκιμαντέρ με θέμα "Το αλάτι στη Μάνη" με επιστημονικό σύμβουλο τον υπογράφωντα. Σε αυτό περιλαμβάνονταν εκτενής συνέντευξη, η οποία πραγματοποιήθηκε στις αλυκές της χερσονήσου Τηγάι καθώς και σε άλλες παράκτιες θέσεις.

Τον Αύγουστο 2008, μετά από πρόσκληση του Διευθυντή του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου της Τιφλίδας της Γεωργίας καθηγητή David Lordkipanidze, πραγματοποιήθηκε εξαήμερη επιστημονική αποστολή στη Γεωργία (Τιφλίδα και Άνω Καύκασος) προκειμένου να καταστρωθεί σχέδιο ανάδειξης της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής Σβανέτι. Η περιοχή αυτή, με έκταση 4.390 τ.χλμ. και πληθυσμό 26.000 κατοίκους περιλαμβάνει 40 έως 50 οικισμούς με χαρακτηριστικούς μεσαιωνικούς και νεότερους πύργους και άλλες οχυρές και λατρευτικές εγκαταστάσεις, που της προσδίδουν μία εντελώς ιδιαίτερη φυσιογνωμία. Στις 9 Αυγούστου ο υπογράφων παρουσίασε στην ομάδα των ειδικών συνεργατών του Δικτύου Μουσείων Γεωργίας τις δράσεις και τα έργα που έχουν αναληφθεί για την τεκμηρίωση και ανάδειξη της περιοχής της Μάνης. Αποφασίστηκε να καταρτιστεί πρόγραμμα συνεργασίας με συμβολή της ελληνικής πλευράς στον ανασχεδιασμό της έκθεσης του υπάρχοντος Εθνολογικού Μουσείου στη Μέστια, πρωτεύουσα της περιοχής, καθώς και στο σχεδιασμό νέων μουσειακών υποδομών σε σημαντικά ιστορικά κτήρια στους οικισμούς Μέστια και Ουσκοούλι. Εξετάστηκε επίσης η περίπτωση να οργανωθεί μία εκδήλωση με συγκριτική παρουσίαση των περιοχών της Μάνης και του Σβανέτι, κατά τη διάρκεια της έκθεσης "Ο χρυσός της Κολχίδας" η οποία θα πραγματοποιηθεί στο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο 2009.

Γιάννης Σαΐτας